

تأثیر نیتروژن و زمان برداشت در رشد، نمو، عملکرد و ماده مؤثره آویشن

رضا امیدبیگی و عبدالحسین رضایی نژاد

دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده کشاورزی، گروه باغبانی

آویشن (*Thymus vulgaris* L.) گیاهی است خشبسی، چند ساله متعلق به تیره نعناع (*Lamiaceae*). از آویشن در تمام فارماکوپه های معتبر به عنوان یک گیاه دارویی یاد و خواص درمانی آن معرفی شده است. مواد مؤثره این گیاه کاربرد وسیعی در صنایع دارویی، غذایی و آرایشی و بهداشتی دارد. در حال حاضر در اکثر کشورهای توسعه یافته داروهای متعددی از این گیاه تهیه شده است. در ایران نیز چند دارو از این گیاه تهیه شده است. هدف از انجام تحقیق که در مزرعه تحقیقاتی دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس انجام گرفت، مطالعه تأثیر نیتروژن و زمان برداشت بر رشد، نمو، عملکرد پیکر رویشی و کمیت و کیفیت اسانس این گیاه بوده است. این طرح در یک آزمایش فاکتوریل با دو فاکتور A (ازت در چهار سطح صفر، ۵۰، ۱۰۰ و ۱۵۰ کیلوگرم در هکتار) و B (زمان برداشت در دو مرحله تمام گل و مرحله تشکیل میوه) بر پایه طرح بلوکهای کامل تصادفی با هشت تیمار و سه تکرار در مزرعه تحقیقاتی دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس اجرا شد. تیمار کود نیتروژن در دو نوبت اعمال شد. به طوری که نصف میزان نیتروژن مورد نظر ۱۰ روز پس از انتقال نشاء و نصف دیگر آن یک ماه بعد در اختیار گیاهان قرار گرفت.

بر اساس نتایج حاصل از این تحقیق با افزایش نیتروژن ارتفاع گیاه، مقدار پیکر رویشی تازه و خشک در بوته و عملکرد پیکر رویشی تازه و خشک در هکتار افزایش یافت. اگر چه در مقدار اسانس و تیمول موجود در اسانس تأثیری نداشته است. با توجه به افزایش عملکرد پیکر رویشی در اثر افزایش نیتروژن و عدم تغییر میزان اسانس و تیمول، عملکرد اسانس و تیمول در هکتار نیز افزایش نشان می دهد. زمان برداشت نیز در تمام متغیرها بجز میزان تیمول در اسانس تأثیر بسیار معنی داری ایجاد کرد و مقادیر آنها در برداشت دوم (برداشت در مرحله تشکیل میوه) بسیار بیشتر از زمان برداشت اول (برداشت در مرحله تمام گل) بود. میزان تیمول در اسانس تحت تأثیر زمان برداشت قرار نگرفت. بر اساس نتایج حاصل از این تحقیق ۱۰۰ کیلوگرم در هکتار ازت و برداشت در مرحله تشکیل میوه به عنوان بهترین تیمار جهت حصول حداکثر عملکرد پیکر رویشی خشک و همچنین حداکثر عملکرد اسانس و تیمول در هکتار پیشنهاد می شود.